

2021-06-24
Granskningsversion

Fågelinventering Solleftegatan, Råcksta

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

Denna rapport har tagits fram av Ekologigruppen på uppdrag av Wallenstam AB under perioden april 2021 till juni 2021. Följande personer har deltagit i arbetet med detta uppdrag:

- Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
- Intern kvalitetsgranskning: Aina Pihlgren och Raul Vicente
- Författare av rapport: Aina Pihlgren och Viktor Eriksson
- Fältarbete: Viktor Eriksson
- Kartor & GIS: Dan Jansson

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Wallenstam AB
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Granskningsversion: 2021-06-24
Intern kvalitetsgranskning: Aina Pihlgren
Granskning av kund:
Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen
Internt projektnummer: 8689
Bilden på framsidan: Ekologigruppen

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Uppdragets mål och syfte	5
Osäkerhet i bedömningen.....	6
Resultat	7
Revir och livsmiljöer	7
Redovisning av fynd	8
Tidigare fynd.....	9
Naturvårdsarter	10
Förslag på åtgärder	11
Skyddsåtgärder	11
Åtgärder för att gynna biologisk mångfald	11
Referenser	12
Bilaga 1	13

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Wallenstam AB genomfört en fågelinventering vid Solleftegatan, Räcksta. Planområdet är cirka 0,8 hektar stort.

Målet med inventeringen är att kartlägga förekomst av häckande fågelarter som häckar i eller i anslutning till planområdet. Syftet är att få en uppfattning om respektive arts revir och fortplantningsområden, samt få en uppskattning av populationsstorlek.

Totalt påträffades tjugoåtta fågelarter i eller i nära anslutning till planområdet under inventeringen. Tio arter omfattas av skydd enligt artskyddsförordningen. En art utgörs vara en så kallad naturvårdsart, ytterligare sjutton av de påträffade arterna utgörs av i regionen vanligt förekommande fågelarter.

Av de tio skyddade arterna förekommer fyra inom planområdet. Två av arterna, grönfink och björktrast, har troliga revir inom planområdet men bedömdes inte häcka inom planområdet. Gråkråka och tornseglare noterades födosöka i planområdet. Tornseglare häckar i mycket nära anslutning till planområdet.

Alla de skyddade arterna utgörs av rödlistade arter. Majoriteten av arterna, sex stycken, tillhör rödlistekategorin nära hotade arter (NT). En art, gråtrut, är rödlistad i kategorin Sårbar (VU) och två arter, grönfink och tornseglare, är rödlistade i kategorin starkt hotad (EN).

För att gynna fåglar kan fågelholkar sättas upp, gärna anpassade för tornseglare. Faunadepåer kan skapas i form av högar med trädstammar och grenar. Gamla träd som behöver avverkas inom planområdet kan läggas ut som faunadepåer inom planområdet, framför allt i solexponerade lägen. Högstubbar kan skapas av vissa träd för att gynna vedlevande insekter. Grönytefaktorn kan inriktas på gröna miljöer som gynnar fåglar.

Arbeten ska utföras utanför häckningssäsong om de riskerar att döda och skada häckande fåglar, ägg och/eller ungar.

Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov". Det ska ske genom åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009).

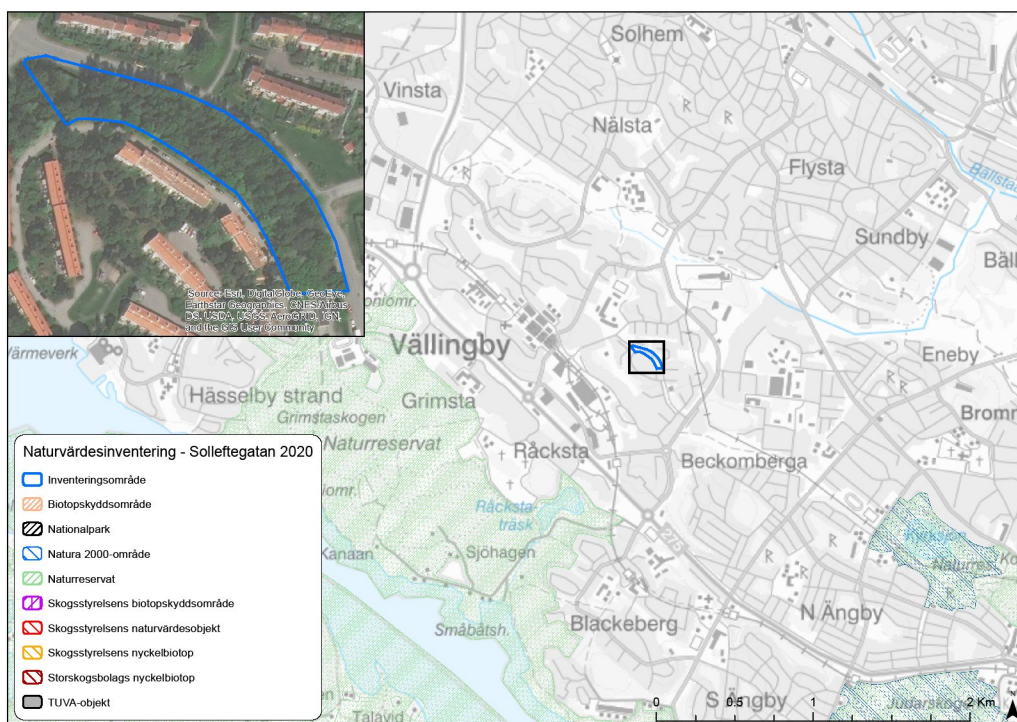
Den nationella rödlistan för Sverige utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns sju kategorier. Alla utom LC räknas som rödlistade och alla utom NT och LC räknas som hotade. (RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist, (LC) livskraftig. Den senaste utgåvan av rödlistan kom i april 2020 (SLU 2020).

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Wallenstam AB genomfört en fågelinventering vid Solleftegatan, Räcksta. Planområdet är cirka 0,8 hektar stort, se figur 1.

Målet med inventeringen är att kartlägga förekomst av häckande fågelarter som häckar i eller i anslutning till planområdet. Syftet är att få en uppfattning om respektive arts revir och fortplantningsområden, samt få en uppskattning av populationsstorlek.

Figur 1. Kartan visar planområdet inom vilken fågelinventeringen har utförts.

Metod

Inventering av fåglar har gjorts vid tre tillfällen; 14 april, 7 maj och 29 maj 2021.

Skyddade fåglar inventerades i fält genom metoden förenklad revirkartering fågel (Naturvårdsverket 2012), där området systematiskt gick igenom i enlighet med standardmetodik (Naturvårdsverket 2012). Vid fältbesöken användes en iPad med programvara i GIS-Collector för att registrera fågelobservationer. Inventeringarna påbörjades i soluppgången och under dagar med bra väder, och inte med för mycket vind. Metodiken är en förenkling jämfört med standardmetoden som föreslår åtta till tio besök. Det går dock att med kvalitet genomföra inventering med färre besök (Naturvårdsverket 2010). Inventeringen omfattar de arter som hävdar revir genom sång dagtid, och omfattar så kallade prioriterade arter, alltså arter som omfattas av fågeldirektivet, rödlistade arter, samt övriga fågelarter.

Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts.

För varje eventuellt revir noterades högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas. Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på iPad. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende gjordes en samlad bedömning om arternas revir. Om arten påträffades minst två gånger eller med högt häckningsindicium (varnande fåglar, permanent revir etc.) bedömdes det vara trolig häckning och ett revir ritades in.

Alla funna fågelarter har rapporterats in till databasen Artportalen.

Häckningskriterier enligt svensk fågelatlas

Inventering av fåglar har skett enligt svensk fågelatlasmetodik (BirdLife, 2012). Artnamn, och häckningskriterie registrerades för varje fågelart.

Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda).

Osäkerhet i bedömningen

En förenklad revirkartering kan enligt metodbeskrivningen uppgå till minst fyra, upp till ca tio besök fördelat på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2012).

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av reviren. Avgränsning av revir för flera av arterna bygger på endast tre observationer. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av reviret. Det finns här både risk att man av slumpen missar ett revir på grund av att fågeln inte sjunger vid besökstillfället. Risk finns också att revir registreras för fåglar som bara är på genomresa och tillfälligt sjunger i området, och därmed inte häckar. Risk för denna typ av fel bedöms dock som relativt liten i denna inventering.

Resultat

Totalt påträffades tjugoåtta fågelarter i eller i nära anslutning till planområdet under inventeringen. Tio arter omfattas av skydd enligt artskyddsförordningen. Detta för att de ingår i fågeldirektivets bilaga 1 eller är rödlistade, se faktarutor nedan. Dessa arter benämns i rapporten som skyddade arter och redovisas i tabell 1. En art utgörs vara en så kallad naturvårdsart, se faktaruta. Den redovisas i tabell 3. Ytterligare sjutton av de påträffade arterna utgörs av i regionen vanligt förekommande fågelarter (se bilaga 1).

Förutom de arter som registrerades under inventeringen finns ytterligare åtta skyddade arter och naturvårdsarter noterade i databasen Artportalen (källa Artportalen, 2021-06-21). Dessa arter redovisas i tabell 2 och 3.

Först redovisas de skyddade arter som noterades under inventeringen, sedan tidigare fynd, följt av naturvårdsarter och vanliga fågelarter.

Revir och livsmiljöer

I kartan redovisas förekomst av rödlistade fågelarter inom och i nära anslutning till planområdet, (figur 2).

Figur 2. Karta för de påträffade fågelarterna björktrast (NT), gråtrut (VU), grönfink (EN), gråkråka (NT), svartvit flugsnappare (NT) och tornseglare (EN). På kartan markeras revirgränserna med linjer och observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena.

Läsanvisning till revirkartor

Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas (BirdLife 2020). Aktiviteterna låg sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i

häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Om en art påträffades minst två gånger eller med högt häckningsindicium (varnande fåglar, permanent revir etcetera) upprättades en revirkarta. Det ska påpekas att de avgränsade reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten är knuten till, observationer av samma art i intilliggande revir, samt uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2020).

Redovisning av fynd

Skyddade arter

Totalt tio skyddade arter noterades under inventeringen. Fyra arter observerades inom planområdet och sex arter i nära anslutning till planområdet (tabell 1, figur 2). Två av arterna, grönfink och björktrast, har troliga revir inom planområdet men bedömdes inte häcka inom planområdet. Gråkråka och tornseglare noterades födosöka i planområdet. Åtta av de skyddade arterna häckade troligtvis i nära anslutning till planområdet och två av arterna, rödvingetrast och skrattmå, bedöms inte häcka i närheten.

Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov". Det ska ske genom åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009).

Den nationella rödlistan för Sverige utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sju kategorier. Alla utom LC räknas som rödlistade och alla utom NT och LC räknas som hotade. (RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist, (LC) livskraftig. Den senaste utgåvan av rödlistan kom i april 2020 (SLU 2020).

Alla de skyddade arterna utgörs av rödlistade arter. Majoriteten av arterna, sex stycken, tillhör rödlistekategorin nära hotade arter (NT), se tabell 1. En art, gråtrut, är rödlistad i kategorin Sårbar (VU) och två arter, grönfink och tornseglare, är rödlistad i kategorin starkt hotad (EN).

Två av de skyddade arterna, björktrast och grönfink, har troliga revir inom planområdet och bedöms kunna häcka i eller i anslutning till planområdet. Båda arterna har stora lokala populationer och de är rödlistade på grund av en mer eller mindre stark negativ populationsutveckling under senare tid. Särskilt tydlig är denna trend för grönfink men den är trots detta ändå relativt allmänt förekommande i kommunen.

Tabell 1. De skyddade arternas förekomst i området. Tabellen är sorterad i alfabetisk ordning. Rödlisterkategorier: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad.

Art	Re- vir	I plan- områ- det	Aktivitet	Förekomst
Björkrast (NT)	2- 4?	Ja	Permanent revir	Ingen konstaterad häckning i planområdet, men flera hannar har hävdats revir i och i nära anslutning till området (figur 2). Även fynd på Artportalen från 2017, 2018, 2019 och 2020 i nära anslutning till planområdet.
Fiskmås (NT)	-	Nej	Födo- sökande	Häckar sannolikt på hustak i närområdet. Även noterad 2017 i nära anslutning till planområdet enligt Artportalen.
Gråkråka (NT)	1?	Ja	Födo- sökande	Ett par observerades 14 april, följt av en individ 7 maj. Arten häckar inte i planområdet men sannolikt i närheten (figur 2). Även flertalet fynd på Artportalen från 2018, 2019 och 2020 i nära anslutning till planområdet.
Gråtrut (VU)	1?	Nej	Permanent revir	Ett par har vid varje besök observerats i nära anslutning till planområdet. Arten häckar sannolikt i närområdet, möjligen som takhäckare i bostadsområdet intill (figur 2). Även enstaka fynd gjorda 2020 i närområdet enligt Artportalen.
Grönfink (EN)	3	Ja	Permanent revir	Ingen konstaterad häckning i planområdet, men tre hannar har hävdats revir i och i nära anslutning till området (figur 2). Även flertalet fynd på Artportalen från 2018, 2019 och 2020 i nära anslutning till planområdet.
Röd- vingetrast (NT)	-	Nej	Sträckande	Två översträckande individer observerades 14 april. Även ett höstfynd på Artportalen från 2018 i nära anslutning till planområdet.
Silltrut (VU)	-	Nej	Födo- sökande	En individ observerades 14 april. Häckar sannolikt på hustak eller skär inte alltför långt från planområdet.
Skrattmås (NT)	-	Nej	Födo- sökande	En individ observerades 7 maj. Arten häckar sannolikt i något våtmarksområde inte alltför långt från planområdet.
Svartvit flug- snappare (NT)	1	Nej	Spel/sång	En sjungande hanne observerades 29 maj i nära anslutning till området (figur 2). Även fynd på Artportalen från 2018 och 2020 i nära anslutning till planområdet.
Tornseglare (EN)	2	Ja	Par i lämplig häckbiotop	Arten häckar i nära anslutning till planområdet. Fem individer observerades 29 maj, varav fyra av dessa utgjorde två par som besökte lämplig boplats i bostadsområdet intill (figur 2). Även flertalet fynd på Artportalen från 2019 och 2020 i nära anslutning till planområdet.

Tidigare fynd

Enligt uppgifter registrerade i databasen Artportalen (källa Artportalen, 2021-06-21) och uppgifter från tidigare inventeringar av Ekologigruppen (Pihlgren, 2020) finns inga ytterligare skyddade arter tidigare noterade inom planområdet, men däremot fyra från planområdets närhet (tabell 2).

Tabell 2. Tabellen visar fynd från databasen Artportalen under åren 2000–2021. FD: Fågeldirektivet. Rödlisterkategorier: EN=Starkt hotad, VU=sårbar, NT=nära hotad. Tabellen är sorterad i alfabetisk ordning. Se separata faktarutor om fågeldirektivet, rödlistan och naturvårdsarter.

Art	FD/RK	Förekomst	Källa
Gulspurv	NT	Flera fynd vintertid vid fågelmatning i nära anslutning till planområdet 2018 och 2021.	Artportalen 2000-2021
Havsörn	FD, NT	Ett fynd av en förbiflygande individ i nära anslutning till planområdet i april 2017.	Artportalen 2000-2021
Stare	VU	Två fynd i nära anslutning till planområdet. En sjungande individ i april 2016 och en födosökande individ 2018.	Artportalen 2000-2021
Årtsångare	NT	Flera fynd av sjungande individer under häckningstid i nära anslutning till planområdet 2018, 2019, 2020 och 2021.	Artportalen 2000–2021

Naturvårdsarter

Förutom de skyddade arterna noterades en naturvårdsart, ängspiplärka, i planområdet. Den redovisas i tabell 3 tillsammans med tidigare noterade arter enligt Artportalen. Den påträffade naturvårdsarten har tidigare varit rödlistad och den bedömdes inte häcka i planområdet (tabell 3).

Naturvårdsart.

En naturvårdsart är en art med specifika krav på sin miljö, men som ändå är någorlunda allmänt förekommande. Genom sin förekomst signalerar arten att det finns särskilda naturvärden i ett område och att det finns möjligheter till förekomster av rödlistade arter. Naturvårdsarter är utpekade i olika inventeringar och sammanhang. Bland dessa kan nämnas *rödlistade arter*, *typiska arter* (arter som indikerar gynnsam bevarandestatus i naturtyper listade i habitatdirektivet), *skogliga signalarter* (utpekade i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventeringsmetodik), *Ängs- och betesmarksarter* (utpekade i Jordbruksverkets Ängs- och betesmarksmetodik), samt Ekologigruppens *egna indikatorarter*. Naturvårdsarter innefattar även enligt Artskyddsförordningen *skyddade arter*.

Tabell 3. Naturvårdsarternas förekomst i området och dess närhet, sorterade i alfabetisk ordning. Fynd från databasen Artportalen är från åren 2000–2021 och från inventeringar genomförda av Ekologigruppen 2021.

Art	Revir	Aktivitet	Förekomst
Gröngöling	–	Födosökande	Påträffades inte under inventeringen. Enstaka fynd gjorda under sensommar och höst 2019 och 2020 i nära anslutning till planområdet enligt Artportalen.
Kungsfågel	–	Spel/sång	Påträffades inte under inventeringen. Ett vårfynd 2021 och ett höstfynd 2020 i nära anslutning till planområdet enligt Artportalen.
Nötkråka	–	Rastande	Påträffades inte under inventeringen. Tre individer observerades i nära anslutning till planområdet i september 2017 enligt Artportalen.
Svartmes	–	Födosökande	Påträffades inte under inventeringen. Ett fynd från september 2020 i nära anslutning till planområdet enligt Artportalen.
Ängspiplärka	–	Sträckande	En översträckande individ observerades 7 maj 2021.

Förslag på åtgärder

Åtgärder för att gynna biologisk mångfald

- Sätt upp fågelholkar – för att ersätta eventuella träd med bohål som tas ner bör fågelholkar sättas upp. Det finns tättingholkar utformade för arter som svartvitflugsnappare och lite större holkar för arter som stare. För tornseglare finns speciella holkar som kan placeras uppe på tak i uppstickande delar (ventilationstorn m.m.) eller på fasader i taknivå. Det finns även färdiga moduler av holkar för tornseglare på marknaden och som kan integreras väl på tak och i fasader.
- Faunadepåer i form av högar med trädstammar och grenar, för att gynna insekter knutna till död ved. Gamla träd som behöver avverkas inom planområdet läggs ut som faunadepåer i skogsmarken inom planområdet, framför allt i solexponerade lägen.
- Skapa högstubbar av vissa träd för att gynna vedlevande insekter. Genom att skapa högstubbar av träd skapas livsmiljöer för många vedlevande insekter vilket i sin tur även gynnar fåglar som livnär sig på larver av trädlevande insekter, som till exempel hackspettar.
- Grönytefaktor och grön gestaltning av kvartersmark är ett komplement till bevarad natur. Grönytefaktor bör inriktas på gröna miljöer som gynnar fåglar.

Skyddsåtgärder

Arbeten ska utföras utanför häckningssäsong om de riskerar att döda och skada häckande fåglar, ägg och/eller ungar.

Referenser

Digitala källor

ArtDatabanken 2021. Artfakta för de påträffade arterna. <http://artfakta.artdatabanken.se>

Artportalen 2021. Sökning med polygon inom och strax utanför området. Sökperiod var 2000–2021. Sidan besökt 2021-06-21 mm. <http://www.artportalen.se>

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Tryckta källor

Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen Del 1 - fridlysning och dispenser.

Naturvårdsverket. 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden–skyddsvärda fåglar. Version 4.0

Naturvårdsverket. 2012. Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2003-04-04. Författare: Sören Svensson. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljoovervakning/handledning/metoder/undersokningstyper/tidigare%20versioner/revg.pdf>

Pihlgren, A. 2020. Naturvärdesinventering vid Solleftegatan Råcksta. Ekologigruppen AB.

SLU, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, Uppsala

Bilaga 1.

Tabell 4. Tabellen visar övriga fågelarter som observerades i eller i nära anslutning till planområdet under inventeringen 2021.

Art	Förekomst /Kommentar
Blåmes	Sedd och hörd vid samtliga inventeringstillfällena. Tre par bedöms häcka i planområdet.
Bofink	Ett revir påträffat. Möjlig häckare i området.
Gråsparv	Häckar i intilliggande bostadsområden.
Grönsiska	Fem översträckande individer observerades 14 april.
Koltrast	Koltrast noterades vid samtliga inventeringstillfällena. Häckar sannolikt i planområdet.
Morkulla	En rastande individ stöttes i området 14 april.
Nötskrika	Ett par samt ytterligare en individ noterades vid ett par tillfällen. Arten, som sannolikt häckar i nära anslutning till planområdet, noterades vid födosök.
Nötväcka	Ett par noterades vid varje inventeringstillfälle. Häckar troligen i håligheter i området.
Ringduva	Ett par ringduva noterades vid varje inventeringstillfälle. Arten häckar i nära anslutning till planområdet.
Rödhake	Sedd och hörd i planområdet vid samtliga tillfällen. Två revir.
Skata	Två par noterades häcka i nära anslutning till planområdet.
Steglits	Ett par bedömdes möjligen häcka i planområdet.
Stenknäck	Enstaka observationer av ett fåtal förbiflygande individer. Bedöms inte häcka i planområdet.
Större hackspett	Ett revir där både hane och hona har observerats i området vid två separata tillfällen. Arten, som sannolikt häckar i nära anslutning till planområdet, noterades vid födosök.
Svarthätta	En sjungande hane noterades i utkanten av planområdet 29 maj.
Talgöxe	Sedd och hörd vid samtliga inventeringstillfällena. Tre par bedömdes häcka i planområdet.
Taltrast	En översträckande individ observerades 7 maj.